

ДЕРЖАТЕЛІ РЕЄСТРІВ ЯК СУБ'ЄКТИ РЕЄСТРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Fedelesh M. M. Register holders as subjects of the registration activity of the Ministry of Justice of Ukraine.

This article investigates the nature of register holders as subjects of the registration activity of the Ministry of Justice of Ukraine. Several definitions of the concept «register holder» are compared in the light of the Ukrainian regulatory legal acts. Approaches to the understanding of the category «register holders» as subjects of the different kinds of registration activity are systematized. A standardized definition of the notion under scrutiny is elaborated.

Key words: registration, state registration, registration activity, registrars, registers, register holders.

**Феделеш
Михайло
Михайлович,**

*Міжнародний
університет бізнесу
та права
(м. Херсон)*

Дослідження суб'єктів реєстраційної діяльності має суттєве значення як для теорії, так і для практики, адже саме вони забезпечують результат реєстрацій та законність під час реєстраційного правозастосування.

Хоча наукові розвідки проблем суб'єктного складу реєстраційної діяльності мають свою тривалу історію, адже вони були предметом досліджень С. В. Гринька, М. П. Гурковського, С. О. Кузніченка, О. В. Кузьменка С. В. Лихачова, Д. В. Мовчана, Я. О. Пономарьової, А. В. Солонар, О. В. Шмалій, О. Г. Юшкевич та багатьох інших, проте новизна правовідносин встановлених низкою нормативно-правових актів, зокрема окремих правових новел Законів України «Про реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень», «Про засади запобігання та протидії корупції», «Про очищення влади» та інших, а також скоротечна динаміка розвитку законотворчої діяльності по врегулюванню реєстрацій, обумовлюють постійне звернення наукових поглядів на природу суб'єктів реєстраційної діяльності.

Метою цієї статті є розгляд сутності та правової природи, а також змісту діяльності таких суб'єктів реєстраційної діяльності, як держателі реєстрів у реєстраційній діяльності органів Міністерства юстиції України.

Аналіз низки нормативно-правових актів, що регулюють реєстраційну діяльність органів Міністерства юстиції України, а саме: Порядку ведення державного Реєстру атестованих судових експертів, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 29 березня 2012 р. № 492/5, Порядку ведення Реєстру методик проведення судових експертиз, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України 2 жовтня 2008 р. № 1666/5, Положення про Єдиний державний реєстр осіб, щодо яких застосовано положення Закону України «Про очищення влади», затвердженого Наказом Міністерства юстиції України 16 жовтня 2014 р. № 1704/5 та інших, дозволяє виділити суб'єктів реєстраційної діяльності з різними повноваженнями:

– держатель реєстру – суб'єкт, який забезпечує його функціонування;

– адміністратор реєстру (технічний адміністратор реєстру) – суб'єкт, який здійснює заходи із створення та супроводження програмного забезпечення реєстру, надання доступу до реєстру, забезпечує збереження та захист даних, що містяться в реєстрі, видає витяги з реєстру та виконує інші функції; здійснює комплекс програмних, технологічних та організаційних заходів щодо забезпечення захисту інформації, яка міститься у реєстрі, від несанкціонованого доступу;

– реєстратор реєстру – суб'єкт, який вносить до реєстру відповідні реєстраційні відомості та виконують інші функції.

Енциклопедична та інша довідкова література у повному обсязі не

розкриває сутності поняття «держатель реєстру». Хоча у правовідносинах різного галузевого характеру суб'єкти ідентифіковані формулюванням «держатель» виступають досить часто: держатель застави (заставодержатель), держатель іпотеки, держатель чеку (чекодержатель), держатель цінних паперів, держатель акції, держатель облігації, держатель опціону, держатель боргових зобов'язань, держатель платіжної картки, держатель договору.

Більше того, А. Б. Баріхін, будучи автором та укладачем енциклопедії «Большая юридическая энциклопедия», ототожнив два поняття «держатель реєстру» та «реєстратор» прив'язавши їх лише до професійної діяльності на ринку цінних паперів, які здійснюють діяльність по веденню реєстру на підставі емітента [1]. Таке ж ототожнення подають і укладачі словника «Экономика и право: большой толковый словарь-справочник» Л. П. Кураков, Л. В. Кураков [2] та електронні довідкові ресурси slovedija.org.ua [3], ukrslov.com [4] та www.vseslova.ru [5] та інші.

Один з укладачів енциклопедії «Юридична енциклопедія» під редакцією Ю. С. Шемшученко, член редакційної колегії третього тому В. П. Нагребельний, пояснюючи поняття «державний реєстр» зазначив: «Забезпечення функціонування та обслуговування Д.р. покладено на держателів реєстру, якими є уповноважені державою відповідні центр, органи викон. влади (М-во юстиції України, Держ. комітет статистики України, Держ. комісія з цін. паперів та фонд, ринку України, Держ. комітетт Укра-

іни з питань науки та інтелектуальної власності, Держ. податкова адміністрація України та ін.) [6].

Інституційність цього суб'єкту реєстраційної діяльності обділена також і науковою увагою, у порівнянні з такими суб'єктами реєстраційної діяльності, як адміністратор реєстру чи реєстратор реєстру.

Так, М. П. Гурковський досліджуючи суб'єктний склад реєстраційної діяльності обмежується лише поданням інформації про те, хто за законодавством України виступає держателем певного реєстру [7].

З усього масиву досліджень реєстраційної діяльності та її інститутів нам вдалось виділити лише дисертацію Д. В. Мовчана, у якій автор намагається пояснити функціональні повноваження держателів реєстрів узагальнюючи приписи чинного законодавства України. Дослідник стверджує «що компетенція держателя (розпорядника) будь-якого державного реєстру охоплює: а) забезпечення законності й контроль за дотриманням вимог законодавства при створенні й веденні відповідного Реєстру, здійсненні реєстраційних дій його реєстраторами; б) гарантування організаційного й технологічного функціонування відповідного Реєстру; в) контроль за цілісністю інформаційної бази даних відповідного Реєстру; г) встановлення порядку доступу до Реєстру (в тому числі органами державної влади) і процедури внесення інформації до нього шляхом видання спеціальних нормативних актів та виконання інших повноважень, передбачених законодавством.» [8].

Нормативні ж визначення поняття «держатель реєстру», як правило, зводяться до обсягу повноважень у реєстраційній діяльності, даючи їхній перелік. Наприклад: Положення про Єдиний державний реєстр осіб, щодо яких застосовано положення Закону України «Про очищення влади», затверджене Наказом Міністерства юстиції України від 16 жовтня 2014 р. № 1704/5 пунктами 4 та 5, визначає держателя реєстру – Міністерство юстиції України, яке «...розробляє нормативно-правову базу для функціонування Реєстру, затверджує методичні рекомендації щодо його ведення, здійснює безпосередній контроль за її створенням та за дотриманням вимог цього Положення» [9]. Аналогічне визначення держателя реєстру подане і Положенням про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні правопорушення, затверджене Наказом Міністерства юстиції України 11 січня 2012 р. № 39/5 [10].

Згідно з пунктом 3 Порядку ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів та користування ним, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2001 р. № 376: «Держатель Реєстру – Мін'юст, який розробляє організаційні та методологічні принципи ведення Реєстру, приймає рішення про включення нормативно-правових актів до Реєстру, здійснює їх опрацювання, ідентифікацію, класифікацію, відповідає за автентичність та контрольний стан еталонних текстів, забезпечує внесення нормативно-правових актів до еталонного фонду і його збереження

та здійснює контроль за наданням інформації з Реєстру» [11].

У відповідності до пункту 1.2. Порядку ведення Єдиного реєстру нотаріусів, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України 13 жовтня 2010 р. № 2501/5: «Держатель Єдиного реєстру нотаріусів – Міністерство юстиції України, що розробляє організаційні, методологічні принципи ведення Єдиного реєстру нотаріусів та забезпечує його функціонування» [12].

Зустрічаються цілком лаконічні визначення поняття цього суб'єкта реєстраційної діяльності.

Положення про Єдиний реєстр громадських формувань, затверджене Наказом Міністерства юстиції України 19 грудня 2008 р. № 2226/5 та Положення про Єдиний реєстр довіреностей затверджене Наказом Міністерства юстиції України 28 грудня 2006 р. № 111/5, пунктами 1.2. та 1.3., відповідно, подають формулювання «Держатель Єдиного реєстру – Міністерство юстиції України, що забезпечує його функціонування.» [13; 14].

Абзацом другим пункту 2 Порядку ведення Державного реєстру обтяжень рухомого майна, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 5 липня 2004 р. № 830 визначено, що «держатель Реєстру – Мін'юст, що забезпечує ведення Реєстру» [15].

У відповідності до пункту 3 Порядку ведення державного Реєстру атестованих судових експертів, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України 29 березня 2012 р. № 492/5. «Держателем Реєстру є Міністерство юстиції України, що здійснює його ведення.» [16].

Дослідниця єдиних реєстрів, які застосовуються у нотаріальній діяльності в Україні М. М. Дякович, зазначає, що «держателем усіх єдиних реєстрів є Міністерство юстиції України, яке забезпечує їх функціонування» [17]. На нашу думку таке твердження дослідниці є помилковим, тому що поширюючи поняття «держатель єдиного реєстру» на реєстраційну діяльність в цілому, вбачається, що і інші органи, які її здійснюють, є держателями єдиних реєстрів поряд з Міністерством юстиції України. Наприклад:

– Єдиного державного реєстру судових рішень – Державна судова адміністрація України – у відповідності до абзацу третього пункту 3 Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 25 травня 2006 р. № 740: «держатель Реєстру – ДСА, яка здійснює контроль за виконанням заходів, пов'язаних із захистом інформації, що міститься у Реєстрі, затверджує порядок зберігання електронних копій судових рішень, виконує інші функції із забезпечення функціонування Реєстру;» [18].

– Єдиного реєстру досудових розслідувань – Генеральна Прокуратура України – у відповідності до пункту 1.4. Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, затвердженого Наказом Генерального прокурора України від 17 серпня 2012 р. №69 «Про Єдиний реєстр досудових розслідувань»: «Держатель Реєстру – Генеральна прокуратура України ... » [19].

Крім того, Міністерство юстиції України не може бути держателем Єдиного реєстру адвокатів України. З цього приводу Міністерство юстиції України, своїм листом від 5 листопада 2014 р. №15431-0-26-14/8.2 [20], роз'яснило Раді адвокатів міста Києва, що зазначений реєстр не є державним, його ведення, у відповідності до статті 17 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», забезпечується Радою адвокатів України на підставі відомостей, що вносяться радами адвокатів регіонів та Радою адвокатів України [21]. Більше того, поняття держателя Єдиного реєстру адвокатів України взагалі нормативно не визначено.

Узагальнюючи описані нормативно-правовими актами повноваження досліджуваного суб'єкта реєстраційної діяльності, його поняття можна детермінувати наступним чином: держатель реєстру – фізична або юридична особа, яка на законних підставах здійснює забезпечення законності й контроль за дотримання вимог законодавства при створенні й веденні відповідного реєстру, здійсненні реєстраційних дій його реєстраторами; гарантування організаційного й технологічного функціонування відповідного реєстру; контроль за цілісністю інформаційної бази даних відповідного реєстру; встановлення порядку доступу до реєстру і процедури внесення інформації до нього шляхом видання спеціальних нормативних актів та виконання інших повноважень, передбачених нормативно-правовими актами.

При цьому держателі відповідних реєстрів, зазвичай, не мають повноважень вносити записи до баз даних цих реєстрів, змінювати такі записи, знищувати або вилучати їх з баз даних реєстру, оскільки ці повноваження віднесені до компетенції інших суб'єктів реєстраційної діяльності – реєстраторів (за винятком держателя Єдиного реєстру підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство, приклад якого ми опишемо нижче).

Список використаних джерел:

1. Барихин, А. Б. «Большая юридическая энциклопедия» Серия «Профессиональные справочники и энциклопедии» – М.: Книжный мир, 2010. – 960 с.
2. Кураков, Л. П. Экономика и право: большой толковый словарь-справочник / Л. П. Кураков, Л. В. Кураков. – М.: Вуз и школа, 2003. — 748 с.
3. Словopedia. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovopectia.org.ua/38/53396/378768.html>
4. ukrsllov.com. Економічна енциклопедія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrsllov.com/Ekonomichna_entsyklopediya/page/derjatel_rejestru_rejestrator.1949
5. Держатель реєстра. Онлайн словари / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vseslova.ru/index.php?dictionary=law&word=derjatel_reestra
6. Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) [та ін.]. — К.: «Укр. енцикл.», 1998. (неофіційна версія). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cyclop.com.ua/content/view/1045/58/1/1/#65>
7. Гурковський, М. П. Реєстраційна діяльність публічної адміністрації: організаційно-правовий аспект: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / М. П. Гурковський; Львів, 2010. — 196 с.

8. Мовчан, Д. В. Реєстраційне провадження в діяльності органів державної виконавчої влади: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Д. В. Мовчан; — Харків, 2013.— 210 с.
9. Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр осіб, щодо яких застосовано положення Закону України «Про очищення влади». Наказ Міністерства юстиції України від 16.10.2014 № 1704/5. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1280-14>
10. Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні правопорушення. Наказ Міністерства юстиції України 11.01.2012 № 39/5. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0028-12>
11. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів та користування ним. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.2001 № 376. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/376-2001-p>
12. Про затвердження Порядку ведення Єдиного реєстру нотаріусів. Наказ Міністерства юстиції України від 13.10.2010 № 2501/5. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0926-10>
13. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр громадських формувань. Наказ Міністерства юстиції України від 19.12.2008 № 2226/5. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1220-08>
14. Про затвердження Положення про Єдиний реєстр довіреностей. Наказом Міністерства юстиції України 28.12.2006 № 111/5. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1378-06>
15. Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру обтяжень рухомого майна. Постанова Кабінету Міністрів України від 5.07.2004 № 830. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/830-2004-p>
16. Про затвердження Порядку ведення державного Реєстру атестованих судових експертів. Наказ Міністерства юстиції України від 29.03.2012 № 492/5. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0484-12>
17. Дякович М. М. Електронні реєстри в діяльності нотаріусів України: [практ. посіб.] / М. М. Дякович — К.: Алерта; Центр учбової літератури, 2011. — 344 с.
18. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного реєстру судових рішень. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2006 № 740. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/740-2006-p>
19. Про Єдиний реєстр досудових розслідувань. Наказом Генерального прокурора України від 17.08.2012 № 69. Офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу:
20. Раді адвокатів міста Києва. Лист Міністерства юстиції України від 5.11.2014 №15431-0-26-14/8.2. Професіональна нормативно-правова бібліотека «НОРМАТИВ™ PRO». [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://document.ua/shodo-edinogo-reestru-advokativ-ukrayini-doc208987.html>
21. Про адвокатуру та адвокатську діяльність. Закон України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.

Феделеш М. М. Держателі реєстрів як суб'єкти реєстраційної діяльності органів Міністерства юстиції України

У статті розглянуто сутність і зміст держателів реєстрів як суб'єктів реєстраційної діяльності органів Міністерства юстиції України. Порівняно низку дефініцій поняття «держатель реєстру», які подаються в нормативно-правових актах України, та викладено приклади розуміння категорії «держатель реєстру» як суб'єктів різних видів реєстраційної діяльності, а також запропоновано уніфіковане визначення досліджуваного поняття.

Ключові слова: реєстрація, державна реєстрація, реєстраційна діяльність, реєстратори, реєстри, держателі реєстрів.

Феделеш М. М. Держатели реестров как субъекты регистрационной деятельности Министерства юстиции Украины

В статье рассмотрены суть и содержание держателей реестров как субъектов регистрационной деятельности Министерства юстиции Украины. Проведено сравнение ряда дефиниций понятия «держатель реестра», которые имеются в нормативно-правовых актах Украины, изложены примеры понимания категории «держатель реестра» как субъектов различных видов регистрационной деятельности, а также предложено унифицированное определение исследуемого понятия.

Ключевые слова: регистрация, государственная регистрация, регистрационная деятельность, регистраторы, реестры, держатели реестров.

Стаття надійшла до редакції 24.04.2015